

STUDIJA SLUČAJA: U IZBORNOJ GODINI POVOLJNIJI KREDITI IRF-A I NOVI PROGRAMI PODRŠKE

Investiciono-razvojni fond u 2016. godini raspolaže budžetom od 100 miliona eura

I: UVOD: Investiciono-razvojni fond (IRF) u izbornoj 2016. godini raspolaže budžetom od 100 miliona eura za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća, a u istoj godini je kreditne aranžmane predvidio po znatno povoljnijim uslovima, nego što je to bio slučaj u prethodnoj godini koja je bila neizborna. Pored toga, u izbornoj godini prvi put je predvidio poseban program za zapošljavanje visokoškolaca, ali i nastavak dodjele poljoprivrednih kredita kroz MIDAS program, uprkos tome što je to suprotno Zakonu o kontroli državne pomoći. Naime, Zakon o kontroli državne pomoći se ne odnosi na poljoprivredne subvencije i pomoć, dok sredstva IRF-a predstavljaju upravo državnu pomoć.

II: ZA KREDITE U 2016. GODINI 100 MILIONA EURA: Investiciono razvojni fond je u izbornoj godini planirao da za finansijsku podršku razvoju malih i srednjih preduzeća uloži 100 miliona eura.¹ Od tog iznosa za 50 miliona eura planiran je plasman kroz dugoročne kredite² (30 miliona kroz direktne kredite Fonda, a 20 miliona kroz aranžmane za koje dio novca obezbjeđuju poslovne banke), a 50 miliona eura će biti investirano kroz kratkoročne kredite³ i faktoring aranžmane⁴.

Kreditne linije Investiciono-razvojnog fonda usmjerene su na četiri ciljne grupe i to na razvoj preduzetništva⁵, na podršku postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima,⁶ zatim na podršku mikro, malim i srednjim preduzećima kroz održavanje ili poboljšanje likvidnosti preduzeća, te konačno na podršku infrastrukturnim i ekološkim projektima od lokalnog i državnog značaja, uključujući i projekte iz oblasti energetike i energetske efikasnosti.⁷

III: POVOLJNIJI USLOVI ZA DOBIJANJE KREDITA U 2016. GODINI: Predviđeni uslovi za realizaciju kreditnih aranžmana u 2016. godini znatno su povoljniji nego uslovi iz prethodne 2015. godine, koja je bila neizborna. Naime, korisnici će kredite moći da dobiju na maksimalan iznos do tri miliona eura, uz rok otplate do 12 godina, grejs period od četiri godine, kamatnu stopu do 5,5 odsto na godišnjem nivou i naknadu do jedan odsto u odnosu na ukupan iznos odobrenog kredita. Kada su u pitanju infrastrukturni i projekti iz zaštite životne sredine i obnovljivih izvora energije, kreditni uslovi podrazumijevaju maksimalan iznos kredita do

¹ Rezime Godišnjeg i Finansijskog plana rada za poslovnu 2016. godinu Investiciono-razvojnog fonda; link:

http://www.irfcg.me/images/documents/DokumentaDesniMeni/Dokumenta2016/Godisnji_plan_za_2016_godinu.pdf

² Dugoročni krediti imaju rok dospeljeća preko godinu; njihova karakteristika je visok rizik naplate u periodu korišćenja

³ Kratkoročni krediti se daju preduzećima sa rokom otplate do godinu, a njima se mogu kupovati i kratkoročne hartije od vrijednosti

⁴ Faktoring finansijska usluga namijenjena je prije svega privrednim subjektima koji žele da ojačaju svoju likvidnost na račun bonitetnih kupaca i kvalitetnih proizvoda ili usluga; programom se žele obezbijediti uslovi za poboljšanje likvidnosti mikro, malih i srednjih preuzeća i preduzetnika

⁵ Razvoj preduzetništva je planiran kroz podršku posebnim ciljnim grupama: mladi u biznisu, start up preduzeća, inovativna i istraživačka preduzeća, podsticanje online i ICT biznisa, žene u biznisu, poljoprivredni proizvođači, klsterska proizvodnja, osobe sa invaliditetom, nezaposlena lica sa fakultetskim obrazovanjem i slično

⁶ Podrška je planirana kroz podsticaj njihovog daljeg rasta i razvoja, sa posebnom pažnjom na prioritetne sektore crnogorske ekonomije: turizam i ugostiteljstvo, poljoprivreda i proizvodnja hrane, proizvodnja, usluge, ICT, kao i podršku održavanja i/ili poboljšanja likvidnosti preduzeća: kratkoročna kreditna sredstva, refinansiranje postojećih kreditnih sredstava, faktoring finansiranje, trajna obrtna sredstva i slično

⁷ Investiciono-razvojni fond će u 2016. godini za ove projekte koristiti kreditne instrumente koji se odnose na kratkoročne, srednjoročne i dugoročne kredite

pet miliona eura, rok otplate do 15 godina, grejs period od pet godina, kamatnu stopu pet odsto na godišnjem nivou i naknadu jedan odsto od iznosa odobrenog kredita. Konačno, IRF će faktoring potraživanja odobravati na iznos do pet miliona eura, uz rok povraćaja do 12 mjeseci i kamatnu stopu do 5,5 odsto.

Uslovi kredita za podršku biznisu	Uslovi za infrastrukturne i projekte zaštite životne sredine i obnovljivih izvora energije	Faktoring finansiranje
Maksimalan iznos 3 miliona eura	Maksimalan iznos 5 miliona eura	Maksimalan iznos 5 miliona eura
Rok otplate 12 godina	Rok otplate 15 godina	Rok povraćaja 12 mjeseci
Grejs period 4 godine	Grejs period 5 godina	
Kamatna stopa 5,5 odsto	Kamatna stopa 5 odsto	Kamatna stopa 5,5 odsto

Tabela 1: Uslovi za kreditne aranžmane IRF u 2016. godini

Sa druge strane, u 2015. godini IRF je odobravao kredite na maksimalan iznos do tri miliona eura, rok otplate kredita do 10 godina, grejs period do dvije godine, kamatnu stopu do sedam odsto i naknadu do jedan odsto od iznosa odobrenog kredita, ali uz obavezno učešće investitora u projektu.⁸

Uslovi za kreditnu podršku IRF-a u 2015. godini
Maksimalan iznos 3 miliona eura
Rok otplate 10 godina
Grejs period 2 godine
Kamatna stopa 7 odsto
Učešće investitora 50 odsto

Tabela 2: Uslovi za odobrenje kreditne podrške IRF-a u 2015. godini

Dakle, uslovi koji su morali biti ispunjeni u 2015. godini bili su znatno rigorozniji, odnosno rok otplate kredita i grejs period bili su kraći, a kamatna stopa veća. Ono što je posebno indikativno jeste da IRF od 2016. godine više ne zahtijeva učešće investitora u projektu, što je ranije bilo obavezno i na nivou do 50 odsto predračunske vrijednosti investicije.

IV: NOVA LINIJA PODRŠKE ZA VISOKOŠKOLCE: IRF je u 2016. godini prvi put predvidio da visokoškolci koji su na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore mogu konkurisati za dobijanje kreditnih aranžmana,⁹ a kao cilj je obrazložena potreba da se smanji trend rasta nezaposlenosti te ciljne grupe. Najavljeno je da će za visokoškolce biti obezbijeđena beskamratna kreditna linija, ali nije preciziran opredijeljeni iznos.

Pored toga, u 2016. godini se pojavljuje i mogućnost podrške projektima iz oblasti informacionih tehnologija (ICT), koji podrazumijeva online poslovanje i elektronski biznis. Podrška će se prije svega odnositi na početnike u biznisu (start up), za obezbjeđenje ICT infrastrukture uključujući i računarsku opremu, ali i za podršku studentima koji namjeravaju da pokrenu biznis iz ICT oblasti, poput e-trgovine, e-marketinga i drugih oblika online organizovanja.

Ivanović i Vukčević ranije odobravali veliki broj kredita u izbornom periodu

VI: NASTAVAK PROJEKTA IPARD LIKE: IRF će i u 2016. godini nastaviti sa dodjelom kredita poljoprivrednicima u okviru IPARD like projekta, koji realizuje zajedno sa Ministarstvom poljoprivrede, uprkos tome što su sredstva IRF, koji je u potpunom vlasništvu Države Crne Gore, državna pomoć. S obzirom da se Zakon o kontroli državne pomoći ne odnosi na poljoprivredu, to znači da se sredstva IRF ne bi smjela koristiti za dodjelu poljoprivrednih subvencija i kredita.

⁸ Godišnji plan rada za poslovnu 2015. godinu Investiciono razvojnog fonda; link:

http://www.irfcg.me/images/documents/DokumentaDesniMeni/Godisnji_plan_rada_za_2015_godinu.pdf

⁹ Godišnji plan rada za poslovnu 2016. godinu Investiciono-razvojnog fonda od decembra 2015. godine

Raniji podaci Istraživačkog centra MANS-a pokazali su da je IRF upravo u izbornim periodima intenzivirao svoje kreditne aktivnosti, posebno dodjelu poljoprivrednih kredita, što je mogao biti vid uticaja na izbornu volja građana u korist partije na vlasti. Tako je u periodu prije raspisivanja lokalnih izbora u maju 2014. godine podijelio blizu 800 hiljada eura za 35 poljoprivrednih kredita u šest izbornih opština, od čega je polovina novca dodijeljena farmerima u Glavnom gradu Podgorici, dok je u istom periodu, u ostalim opštinama u kojima nijesu održani izbori, podržao samo osam poljoprivrednika.¹⁰

Poljoprivredni krediti su isplaćivani u okviru projekta MIDAS¹¹ koji su ranijih godina realizovali Ministarstvo poljoprivrede i Svjetska banka u cilju jačanja poljoprivrede i ruralnog razvoja. Kao nastavak tog kreditnog aranžmana, IRF u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede nastavlja da pruža kreditnu podršku kroz projekat IPARD like¹² koji se realizuje uz podršku Evropske komisije. Ministar poljoprivrede Petar Ivanović najavio je u oktobru 2015. godine da bi kroz projekat treba da bude obezbijeđeno otvaranje 500 novih radnih mjesta, od čega na sjeveru najmanje 320.¹³

Pored toga, IRF zajedno sa Ministarstvom poljoprivrede i uz podršku Razvojnog fonda Abu Dabija učestvuje u realizaciji Projekta „Podrška Abu Dabija razvoju poljoprivrede Crne Gore“ (ADMAS)¹⁴. Cilj projekta je povećanje standarda proizvodnje i prerade, jačanje konkurentnosti, doprinos održivoj upotrebi prirodnih resursa i poboljšanju životnog standarda u ruralnim oblastima.¹⁵

Na čelu IRF nalazi se funkcioner Demokratske partije socijalista Zoran Vukčević, jedan od aktera poznate afere „Snimak“ koja je otkrivena početkom 2013. godine.¹⁶

*Autor: Istraživački centar MANS
Podgorica, mart 2016. godine*

---

¹⁰ <http://www.mans.co.me/wp-content/uploads/mans/publikacije/sprovođenjeizbornihzakona/Sprovođenjeizbornihzakona.pdf>

¹¹ Projekat institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede, "Montenegro Institutional Development and Agriculture Strengthening"-MIDAS projekat

¹² Dodjela bespovratne podrške za investicije u porodična poljoprivredna gazdinstva "IPARD-like 1 je dio EU/IPA projekta izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori, koji finansira EU u okviru Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA), a kofinansira crnogorska Vlada

¹³ Portal dnevnog lista „Vijesti“, „Najavljeno otvaranje 500 radnih mjesta kroz IPARD-like“ od dana 02. oktobra 2015. godine, <http://www.vijesti.me/eu-vijesti/najavljeno-otvaranje-500-radnih-mjesta-kroz-ipard-like-854014>

¹⁴ Razvojni cilj ADMAS projekta je da se poveća konkurentnost i jačanje integracije unutar lanca ishrane u Crnoj Gori. To zahtijeva više sofisticirane lance snabdijevanja i kvaliteta, kao i usklađenost na oba nivoa proizvodnje i prerade. Ovo bi trebalo da doprinese održivom korišćenju prirodnih resursa i poboljšanju životnog standarda u ruralnim područjima

¹⁵ Sajt Vlade Crne Gore: www.gov.me; Javni poziv za kreditiranje razvojnih projekata u poljoprivredi iz Razvojnog fonda Abu Dabija od dana 31. avgusta 2015. godine; <http://www.gov.me/naslovna/vijesti-iz-ministarstava/151922/Javni-poziv-za-kreditiranje-razvojnih-projekata-u-poljoprivredi-iz-Razvojnog-fonda-Abu-Dabija.html>

¹⁶ Afera „Snimak“ pokrenuta je početkom 2013. godine i odnosi se na transkripte razgovora sa sjednica najviših partijskih organa vladajuće DPS koje su održane uoči vanrednih parlamentarnih izbora 2012. godine; najviši funkcioneri DPS-a tada su razotkrili neke od mehanizama koje vladajuća partija koristi u predizbornim periodima, poput isplate socijale, radničkih otpremnina, kredita ili zapošljavanja